

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/147/2018
Identifikačné číslo spisu: 7110229861
Dátum vydania rozhodnutia: 11.09.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Branislav Král
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:7110229861.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu T. B. M., nar. X. G. XXXX, bývajúceho v C., I. XX, zast. advokátom JUDr. Vladimírom Kucharčíkom, so sídlom v Košiciach, Štefániková 40, proti žalovanému M. I., nar. XX. M. XXXX, bývajúceho v C., A. XX, zast. advokátskou kanceláriou Vojčík & Partners, s. r. o., so sídlom v Košiciach, Rázusova 28, o určenie práva zodpovedajúcemu vecnému bremenu, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 38 C 317/2010, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 25. januára 2018 sp. zn. 5 Co 160/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanému p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v rozsahu 100%.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 22. septembra 2016 č. k. 38 C 317/2010-287 určil, že žalobca, ako vlastník pozemku KN - C, parc. č. 1082 o výmere 1055 m², druh pozemku orná pôda, zapísaný na LV č. XXXX, katastrálne územie C., obec C. - C., nadobudol vydržaním právo zodpovedajúce vecnému bremenu spočívajúce v práve vlastníka pozemku KN-C, parc. č. 1082 na prechod pešo cez pozemok KN - C, parc. č. 1084 o výmere 969 m², druh pozemku orná pôda, zapísaného na LV č. XXX, katastrálne územie C., obec C. - C., vedeného Okresným úradom Košice, katastrálny odbor v rozsahu diel 1 vo výmere 71 m², vyznačenom v geometrickom pláne č. 2/2014, ktorý vyhotovil 14. apríla 2014 Ing. Dušan Bíž - znalec z odboru Geodézia a kartografia a úradne overil katastrálny úrad 28. apríla 2014 pod č. 301/2014 a ktorý tvorí súčasť rozsudku, určil, že žalobca nadobudol vydržaním právo zodpovedajúce vecnému bremenu spočívajúce v práve žalobcu užívať už existujúcu vodovodnú a elektrickú prípojku nachádzajúcu sa na nehnuteľnosti žalovaného pozemku parc. č. 1084 o výmere 969 m² zapísanom na LV č. XXX, okres C. T., obec C. - C., katastrálne územie C., určil, že žalobca, ako vlastník pozemku KN - C, par. č. 1082 o výmere 1055 m², druh pozemku orná pôda, ktorý je zapísaný na LV XXXX, katastrálne územie C., obec C., nadobudol vydržaním právo zodpovedajúce vecnému bremenu spočívajúce v práve vlastníka pozemku, KN - C, parc. č. 1082 na prevádzku, údržbu, opravu a rekonštrukciu už uloženej vodovodnej a elektrickej

prípojky na pozemku KN - C, parc. č. 1084 o výmere 969 m², druh pozemku orná pôda zapísaného na LV č. XXX, katastrálne územie C., obec C. - C. v rozsahu dielu 1 o výmere 71 m² u elektrickej prípojky a v rozsahu dielu 3 o výmere 44 m² u vodovodnej prípojky, vyznačených v geometrickom pláne č. 2/2014, ktorý vyhotovil 14. apríla 2014 Ing. Dušan Bíž znalec z odboru Geodézia a kartografia a úradne overil katastrálny úrad 28. apríla 2014 pod č. 301/2014 a ktorý tvorí súčasť rozsudku, a určil, že žalovaný, ako vlastník pozemku KN - C, parc. č. 1084 o výmere 969 m², druh pozemku orná pôda, zapísaného na LV č. XXX, katastrálne územie C.Č., obec C. - C., je povinný trpieť vykonávanie práva prechodu, práva užívania, prevádzky, údržby, opravy a rekonštrukcie vodovodnej a elektrickej prípojky žalobcom cez tento pozemok zaťažený vecným bremenom a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 33,33 %.

2. Výsledkami vykonaného dokazovania mal preukázané, že žalobca je výlučným vlastníkom pozemku parcely registra C, evidovanej na katastrálnej mape pod parcelným číslom 1082 o výmere 1055 m² orná pôda a pod parcelným číslom 1083 o výmere 16 m² zastavané plochy a nádvoria (LV č. XXXX) a žalovaný je výlučným vlastníkom pozemku parcely registra C, evidovanej na katastrálnej mape pod parcelným číslom 1084 o výmere 969 m² orná pôda, pod parcelným číslom 1085 o výmere 68 m² zastavané plochy a nádvoria a pod parcelným číslom 1086 o výmere 34 m² zastavané plochy a nádvoria, pozemku, ktorý má byť vecným bremenom zaťažený. Žalobca sa podanou žalobou domáhal určenia, že mu vzniklo právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktorého obsahom je oprávnenie prechádzať peši (I. petit), oprávnenie prejazdu motorovým vozidlom (II. petit) cez parcelu vo vlastníctve žalovaného, ďalej určenia, že nadobudol vydržaním právo zodpovedajúce vecnému bremenu spočívajúce v práve vlastníka pozemku, KN - C, parc. č. 1082 na užívanie, prevádzku, údržbu, opravu a rekonštrukciu už uloženej vodovodnej a elektrickej prípojky na pozemku žalovaného (III. petit). Zároveň sa domáhal uloženia povinnosti žalovanému, aby trpel výkon práva prechodu, či prejazdu žalobcu a užívanie, prevádzku, údržbu, opravu a rekonštrukciu vodovodnej a elektrickej prípojky žalobcom cez tento pozemok zaťažený vecným bremenom. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že na žalobcovom určení je daný naliehavý právny záujem, nakoľko uvedené vecné bremeno nie je zapísané v katastri nehnuteľností. Žalobca tvrdil, že predmetné vecné bremeno existuje (vzniklo) na základe dohody s otcom žalovaného a následne toto vecné bremeno vydržal. Práva vyplývajúce mu z vecného bremena nadobudol vydržaním, keďže so zreteľom na všetky okolnosti, tieto vykonával v dobrej viere, že mu patria, a to počas celej vydržacej doby od roku 1967 do roku 2008.

3. Súd prvej inštancie ohľadne I. petitu žaloby v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že cez cudzí pozemok možno prechádzať na základe rôznych právnych dôvodov; môže ísť napr. o záväzkový vzťah, môže ísť o výprosu (vlastník pozemku prechádzanie iných osôb cez pozemok trpí bez toho, aby im k tomuto prechádzaniu vzniklo nejaké právo), alebo môže ísť o užívanie cudzieho pozemku ako účelovej komunikácie. Skutočnosť, že sa niekto chová spôsobom naplňujúcim možný obsah práva zodpovedajúceho vecnému bremenu (napr. prechádza cez cudzí pozemok) ešte neznamená, že je držiteľom vecného práva (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 MCdo 13/2008). Na základe výsledkov vykonaného dokazovania (výpovedami strán, svedkov, listinnými dôkazmi, geometrickým plánom) mal potom za preukázané, že u žalobcu boli splnené zákonné predpoklady (najmä oprávnenosť, dobromyseľnosť držby a doba trvania nerušeného užívania práva) pre vydržanie vecného bremena, spočívajúceho v práve prechodu cez označenú časť parcely žalovaného, vymedzenú v pripojenom geometrickom pláne - v rozsahu diel 1 vo výmere 71 m². Zo zhodných tvrdení strán mal preukázané, že žalobca týmto spôsobom užíval nepretržite od roku 1965 spornú časť parcely žalovaného (predtým jeho otca), a to po vzájomnej dohode všetkých zúčastnených strán, t. j. žalobcu, otca žalovaného pána T.. B.Á. I. a ďalšieho suseda pána M.. Táto dohoda sa týkala toho, že pravú stranu svojich pozemkov (pohľad zdola) mali všetci používať ako cestu na prechod k svojim pozemkom, a takto to užívali nepretržite, vyše 40 rokov, až do roku 2008. Tento stav bol všetkými zúčastnenými rešpektovaný bez obmedzení počas celého obdobia od roku 1969 až po rok 2008, kedy žalovaný síce žalobcovi úplne nezamedzil prechod peši cez svoj pozemok, ale čiastočne ho obmedzil výstavbou murovaného oplotenia na šírku 80 cm. Žalovaný v spore potvrdil právo prechodu v prospech žalobcu tak, že mu sám, dobrovoľne a bezodplatne umožnil prechádzať cez svoj pozemok k jeho nehnuteľnosti. Z uvedeného súd prvej inštancie vyvodil, že podmienky vydržania (práva na prechod peši cez pozemok žalovaného) boli u

žalobcu splnené najneskôr k 1.januáru 1992, a to s poukazom na aplikáciu prechodných ustanovení Občianskeho zákonníka § 865 ods. 3 a § 872 ods.1, 6 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ išlo o určenie samotnej výmery, v rámci ktorej sa malo realizovať právo prechodu, súd prvej inštancie vychádzal zo záverov znaleckého dokazovania, ktoré stanovilo túto výmeru v šírke 1,3 m, zodpovedajúcu 71 m2 pozemku žalovaného.

4. V otázke vydržania vecného bremena, spočívajúceho v práve prejazdu motorovým vozidlom cez pozemok žalovaného, súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobca nepreukázal oprávnenosť držby tohto práva. Žalobca v tomto smere nepreukázal existenciu dohody o zriadení práva prechodu motorovým vozidlom v roku 1965, ale ani neskôr, uzavretú medzi žalobcom, otcom žalovaného a pánom M.. Nepreukázal tak dobromyseľnosť držby tohto práva. Vykonaným dokazovaním bolo totiž preukázané, že otec žalovaného oplotil svoj pozemok v roku 1970 najprv tak, že doň nezahrnul príjazdovú cestu, ktorá išla mimo oploteného pozemku a až v roku 1972 postavil nový plot, ktorým ohraničil celý svoj pozemok, vrátane tzv. „príjazdovej cesty“. Z uvedeného potom vyplynulo, že v roku 1965 otec žalovaného neuvažoval o vyčlenení pozemku na trvalé zriadenie práva prejazdu pre žalobcu a pána M.. V čase uzavretia dohody o práve prechodu cez pozemok, kedy rovnako mala vzniknúť aj dohoda o práve prejazdu, žalobca ani nemal motorové vozidlo, pretože si ho kúpil až v roku 1974. Preto súd prvej inštancie označil za hypotetické také riešenie, že by malo dôjsť k dohode o zriadení práva prejazdu 12 rokov vopred pred kúpou motorového vozidla (v roku 1965 ani žalobca ani otec žalovaného nemali motorové vozidlá). Uzavretie takejto dohody nemal súd prvej inštancie potom preukázané ani ďalšími svedeckými výpoveďami. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobca sa nikdy nemohol domnievať, že mu právo prejazdu cez pozemok žalovaného patrí. Ak aj neskôr prechádzal svojim motorovým vozidlom cez pozemok žalovaného, dochádzalo k tomu len na základe dobrovoľného súhlasu žalovaného a predtým jeho otca. Uvedené však nemožno zamieňať s právom zodpovedajúcim vecnému bremenu právu prejazdu motorovým vozidlom. Žalobca tak podľa názoru súdu prvej inštancie nesplnil podmienku dobromyseľnosti pre nadobudnutie práva prejazdu motorovým vozidlom titulom vydržania. Z týchto dôvodov žalobu v tejto časti zamietol.

5. Ohľadne nadobudnutia práva žalobcom na užívanie, prevádzku, údržbu, opravu a rekonštrukciu už uloženej vodovodnej a elektrickej prípojky, súd prvej inštancie poukázal na to, že žalovaný s určením tohto práva súhlasil a uznal ho. Preto v II. výroku svojho rozhodnutia rozhodol (na základe uznania nároku žalovaným), že žalobca nadobudol vydržaním právo zodpovedajúce vecnému bremenu, spočívajúce v užívaní už existujúcej vodovodnej a elektrickej prípojky, nachádzajúcej sa na pozemku žalovaného parc. č. 1084 o výmere 969 m2 zapísanom na LV č. XXX, katastrálne územie C.. Za dôvodný, považoval súd prvej inštancie i nárok o vydržaní práva na prevádzku, údržbu, opravu a rekonštrukciu uvedenej prípojky. V tomto smere mal za preukázanú existenciu dohody pôvodných vlastníkov pozemkov (žalobcu, pána M.Í. a pána I. st.) o tom, že inžinierske siete s prípojkami aj pre žalobcu budú umiestnené na pozemku otca žalovaného a že ich žalobca bude môcť riadnym spôsobom užívať. Toto právo bolo pôvodnými vlastníkami pozemkov po celý čas i rešpektované. Žalobca v tomto smere tak podmienky vydržania splnil najneskôr k 1. januáru 1992, s poukazom na aplikáciu prechodných ustanovení Občianskeho zákonníka § 865 ods. 3 a § 872 ods.1,6 Občianskeho zákonníka.

6. Súd prvej inštancie v závere svojho rozhodnutia poukázal na to, že s deklarovaním práv žalobcu v predchádzajúcich odsekoch, súviselo aj jeho rozhodnutie v IV. výroku rozsudku, ktorým zaviazal žalovaného, ako vlastníka pozemku trpieť na svojom pozemku výkon týchto práv žalobcom.

7. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 262 ods.1, § 255 ods.1 CSP.

8. Na odvolanie sporových strán, Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 25. januára 2018 sp. zn. 5 Co 160/2017 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bola žaloba v prevyšujúcej časti zamietnutá (výrok V.) a vo výroku, ktorým súd rozhodol o vydržaní práva prechodu (výrok I.) a vo výroku o trovách konania (výrok VI.) napadnutý rozsudok zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

9. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí poukázal na to, že vykonaným dokazovaním sa nepreukázala existencia žiadneho právneho titulu, na základe ktorého by sa žalobca mohol domnievať, že mu právo prechodu a prejazdu cez pozemok žalovaného patrí. Uviedol, že v čase, keď obe strany kupovali pozemky vedeli, že na uzavretie kúpnej zmluvy sa vyžadovala písomná forma. Pri bežnej vedomosti a ostražitosti, v prípade ak by si strany zriadili nejaké vecné bremeno, museli by tak urobiť písomnou formou, a to aj s prihliadnutím na vzájomnú polohu pozemkov v teréne. Preto tvrdenie žalobcu, že „...o ich spoločnej dohode svedčí aj fakt, že v súčasnosti sú tieto parcely v presne rovnakej výmere, t. j. žalobca vlastní na LV č. XXXX k. ú. C. výmeru 1071 m² a žalovaný na LV č. XXX výmeru 1071 m² a p. M., v súčasnosti T. M., na LV XXX výmeru 1075 m²“... bolo podľa názoru odvolacieho súdu kontraproduktívne, nakoľko, ak by nejaká dohoda existovala, musela by sa premietnuť minimálne vo veľkosti jednotlivých parciel (pričom bolo by dôvodné očakávať, aby výmera pozemku žalovaného bola väčšia oproti žalobcovi) alebo v nižšej cene. Ak žalobca v konaní tvrdil, že došlo k dohode o práve užívať pozemok žalovaného na prechod resp. aj prejazd, išlo len o jeho subjektívny pocit, ktorý nebol založený na objektívnych skutočnostiach. Za nepravdivé, považoval odvolací súd tvrdenie žalobcu, že takúto dohodu nikto nespochybnil, keďže žalovaný po celú dobu konania jasne uvádzal, že dobrovoľne a bezodplatne umožnil žalobcovi prechádzať cez svoj pozemok, nie však na základe nejakej dohody. Žalobcovi potom nevznikol žiaden právny titul na užívanie pozemku žalovaného, ani z dôvodu stavby, prípadne odovzdania kľúča od bráničky. Odvolací súd preto uzavrel, že u žalobcu nevznikla oprávnená držba, keďže u neho neexistoval žiaden právny titul, a to ani domnelý. Z týchto dôvodov, ako vecne správny, potvrdil napadnutý výrok rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bola žaloba v prevyšujúcej časti zamietnutá (výrok V.).

10. Nestotožnil sa so záverom prvoinštančného súdu, že u žalobcu došlo k vydržaniu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, a to z dôvodu neexistencie právneho titulu a nedobromyseľnosti žalobcu a už vonkoncom nie v rozsahu priznaným súdom. Uviedol, že vzhľadom na neexistenciu dohody o zriadení vecného bremena bol I. výrok rozsudku súdu prvej inštancie nesprávny. Poukázal na to, že nakoľko žalovaný dobrovoľne umožňuje užívať časť svojho pozemku na prechod žalobcu, bolo potrebné vyhodnotiť len túto skutočnosť, a to v rozsahu umožneného užívania, pričom bolo potrebné mať na zreteli, že akokoľvek vzniknuté vecné bremeno nemôže oprávnený čo do obsahu meniť alebo rozširovať. Právo z vecného bremena musí zodpovedať podmienkam, za ktorých vznikalo a účelu, ktorému slúžilo, a to bez ohľadu na v súčasnej dobe platné vyhlášky. V tomto smere poukázal na závery rozhodnutia NS SR z 21. mája 2003 sp. zn. MCdo 269/02. Odvolací súd uzavrel, že súd prvej inštancie rozhodol o práve žalobcu, ktoré nikdy v takom rozsahu nevykonával a svojím rozhodnutím zaťažil žalovaného nad primeranú mieru a v rozpore s dobrými mravmi. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1, 3 CSP.

11. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Napadol ním výrok, ktorým odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým bola žaloba v prevyšujúcej časti zamietnutá. Prípustnosť dovolať vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Výslovil názor, že odvolací súd sa svojimi právnymi závermi odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), prezentovanej konkrétne jeho rozhodnutím sp. zn. 5 Cdo 39/1999. Poukázal na výsledky vykonaného dokazovania (výpoveď žalobcu na pojednávaní dňa 6. decembra 2011, výpoveď svedkyne M. I., výpoveď svedka T. Y. U., fotografie založené v spise), z ktorých podľa neho vyplývalo uzavretie ústnej dohody o zriadení prejazdu medzi stranami sporu v roku 1965. Uviedol, že základnou podmienkou pre vydržanie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu je oprávnená držba tohto práva, kedy držiteľ musí byť so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že vykonáva právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Konkrétne vymedzenie obsahu práv a povinností vyplývajúcich z právneho vzťahu vecného bremena je určené aktom, na základe ktorého vecné právo vzniklo. Oprávnená držba sa nemusí nevyhnutne opierať o existujúci právny dôvod. Stačí, ak tu bol i domnelý právny dôvod. Teda ide o to, aby držiteľ bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu taký právny titul svedčí. Vo svojej argumentácii sa opieral o závery rozhodnutia NS SR sp. zn. 5 Cdo 39/1999. Žalobca mal za to, že mu svedčí domnelý právny titul, z ktorého vždy odvodzoval a dodnes odvodzuje svoje právo zodpovedajúce vecnému bremenu - právo prejazdu cez pozemok žalovaného. Odvolací súd sa odchýlil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, keď vo vzťahu

k dobromyseľnosti žalobcu vo veci vydržania prihladal len na existenciu neplatného právneho úkonu o zriadení vecného bremena, a to pre nedostatok jeho písomnej formy - opomenul však skúmať, či v prospech práva žalobcu nesvedčí aj tzv. domnelý právny titul, o ktorý tento svoje právo opiera.

12. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu označil rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom výroku za vecne správny, v ktorom sa odvolací súd náležite vyrovnal so všetkými dôvodmi obsiahnutými v odvolaní. Nesúhlasil s tvrdením žalobcu, že sa odvolací súd vo svojom právnom názore odchyľil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Odvolací súd správne konštatoval, že u žalobcu nevznikla oprávnená držba práva prechodu a prejazdu, lebo neexistoval žiaden právny titul, a to ani domnelý. Tvrdenie žalobcu o uzavretí dohody o práve užívať pozemok žalovaného, vychádzalo iba z jeho subjektívneho pocitu, ktorý nebol založený na objektívnych skutočnostiach. Z vykonaného dokazovania nevyplýval pre žalobcu žiaden titul oprávnenej držby práva prejazdu, ale išlo iba o dobrovoľné umožnenie prechodu žalobcovi žalovaným cez jeho pozemok, a to v nevyhnutnom rozsahu - v maximálnej šírke 0,80 m. To, že žalovaný v minulosti strpel občasný prejazd žalobcu motorovým vozidlom cez svoj pozemok, ešte neznamená, že žalobca nadobudol právo prejazdu cez jeho pozemok. Uviedol, že vydržanie nemôže privodiť iba púha skutočnosť, že obsah určitého práva je dlhodobo fakticky vykonávaný, a že pri jeho vykonávaní nebol žalobca rušený.

13. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

14. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

15. Žalobca zastáva názor, že jeho dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

16. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP nezakladá samo tvrdenie dovolateľa, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu; určujúcim je až záver (zistenie) dovolacieho súdu, že k tvrdenému odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe skutočne došlo. Dovolací súd preto pristúpil k posúdeniu opodstatnenosti tvrdenia dovolateľa o prípustnosti jeho dovolania v zmysle tohto ustanovenia.

17. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku hmotnoprávnu alebo procesnoprávnu (nie skutkovú), na vyriešení ktorej spočívalo napadnuté rozhodnutie. Právna otázka musí byť označená v dovolaní spôsobom jasným, určitým a zrozumiteľným. V dovolaní, prípustnosť ktorého je vyvodzovaná z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, musí dovolateľ špecifikovať ním tvrdený odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu bližšou konkretizáciou rozhodnutia (rozhodnutí) dovolacieho súdu, ktoré napĺňa pojem ustálená prax dovolacieho súdu (3 Cdo 24/2018, 4 Cdo 95/2017, 6 Cdo 27/2017, 6 Cdo 35/2017, m. m. tiež 7 Cdo 7/2018 a tiež 2 Cdo 57/2017).

18. Žalobca v danom prípade zákonu zodpovedajúcim spôsobom vymedzil právnu otázku, riešením ktorej sa odvolací súd - podľa jeho názoru - odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu; zároveň označil aj rozhodnutie najvyššieho súdu a v ňom vyjadrené právne závery, od ktorých sa podľa

neho odvolací súd odklonil. Vychádzajúc z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) je zrejmé, že za relevantnú z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a/ CSP považoval otázku dobromyseľnosti držby práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, predovšetkým s ohľadom na existenciu právneho dôvodu uchopenia držby (výkonu práva). V individuálnych okolnostiach daného sporu išlo o to, či mohlo ísť o dobromyseľnú držbu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu (prejazdu cez nehnuteľnosť) v prípade toho, kto v roku 1965 začal prechádzať cez pozemok vo vlastníctve žalovaného len na základe jeho súhlasu, resp. či takýto súhlas možno považovať za tzv. domnelý právny titul uchopenia držby (t. j. dohodu o zriadení práva prejazdu), keďže pre nedostatok jej písomnej formy, bola táto neplatným právnym úkonom.

19. Vzhľadom na relevantné vymedzenie právnej otázky (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) pristúpil dovolací súd v ďalšom k skúmaniu, či zo strany odvolacieho súdu došlo k dovolateľom tvrdenému odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

20. Dovolateľ ním uvádzaný odklon právnych záverov odvolacieho súdu od ustálenej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP vyvodzoval z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 39/1999.

21. Pri skúmaní, či je dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP sa dovolací súd zameriava na zistenie a posúdenie vzťahu medzi dovolateľom označeným existujúcim rozhodnutím dovolacieho súdu (judikátom), ktoré tvorí súčasť jeho ustálenej rozhodovacej praxe, a novým prípadom. Vychádzajúc z kontextu skoršieho rozhodnutia (judikátu) a jeho skutkového vymedzenia pri tom za pomoci abstrakcie interpretuje v judikáte vyjadrené právne pravidlo (ratio). Táto činnosť dovolacieho súdu je zameraná na zistenie (prijatie záveru), či nový prípad je s ohľadom na jeho skutkový rámec v relevantných otázkach (okolnostiach) podobný alebo odlišný od skoršieho prípadu.

22. Takto pristupujúc k skúmaniu dovolateľom tvrdeného odklonu najvyšší súd poukazuje na záver, vyjadrený v rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 110/2010, v zmysle ktorého „predpoklady vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu sú totožné s predpokladmi nevyhnutnými pre vydržanie vlastníckeho práva (§ 130, § 134 Občianskeho zákonníka). Ako je predpokladom dobrej viery u oprávneného držiteľa veci jeho presvedčenie, že mu vec patrí ako vlastníkovi, tak predpokladom dobrej viery u oprávneného držiteľa práva zodpovedajúceho vecnému bremenu je presvedčenie, že mu právo zodpovedajúce vecnému bremenu prináleží. Toto presvedčenie musí byť podložené konkrétnymi skutočnosťami, ktoré ho k tomu oprávňujú. Oprávnený držiteľ práva zodpovedajúceho vecnému bremenu musí byť „so zreteľom na všetky okolnosti“ v dobrej viere, že právo, ktoré k cudzej veci vykonáva, mu patrí, lebo riadne vzniklo alebo na neho riadne prešlo. Posúdenie, či držiteľ je alebo nie je v dobrej viere, treba vždy hodnotiť objektívne a nie iba zo subjektívneho hľadiska (osobného presvedčenia) samého účastníka a vždy treba brať do úvahy, či držiteľ pri bežnej normálnej opatrnosti, ktorú možno vzhľadom na okolnosti a povahu daného prípadu od každého požadovať, nemal alebo nemohol mať po celú vydržaciu dobu dôvodné pochybnosti o tom, že mu takéto právo patrí“.

23. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 7 MCdo 4/2013 konštatoval, že „oprávnená držba sa musí opierať o právny titul (formálne správny, neplatný, či domnelý) a súčasne musí byť poctivá v zmysle existencie dobrej viery držiteľa. Len výnimočne sa môže zakladať na ospravedliteľnom právnom omyle. Ospravedliteľný je omyl, ku ktorému došlo napriek tomu, že mýliaci sa postupoval s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu od každého požadovať. Omyl môže byť nielen skutkový, ale aj právny. Právny omyl spočíva v neznalosti alebo v neúplnej znalosti všeobecne záväzných právnych predpisov a z toho vyplývajúceho nesprávneho posúdenia právnych dôsledkov právnych skutočností. Pre účely prejednávanej veci treba osobitne zdôrazniť, že omyl držiteľa vychádzajúci z neznalosti alebo nedokonalkej znalosti celkom jednoznačného a zrozumiteľného ustanovenia zákona je právny omyl neospravedliteľný - pri zachovaní obvyklej opatrnosti sa totiž predpokladá, že každý sa oboznámi so zákonnou úpravou právneho úkonu, ktorý má v úmysle urobiť. Okolnosti, ktoré môžu svedčiť o existencii dobrej viery držiteľa sa spravidla spájajú s okolnosťami, ktoré sa týkajú právneho titulu uchopenia sa držby“.

24. I v rozhodnutí Najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 39/1999, na ktoré poukazuje dovolateľ, sa konštatuje, že „dobromyseľnosť držby sa môže opierať i o tzv. domnelý právny dôvod, kedy tu titul vôbec nie je, ale držiteľ práva je so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že tu taký titul je“.

25. Dovolací súd poukazuje i na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 361/2012, v ktorom sa konštatuje, že „judikatúra súdov je konštantná v tom, že pokiaľ sa niekto uchopí držby nehnuteľnosti po 1. apríli 1964 na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorá nebola uzavretá v písomnej forme, nemôže byť so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu nehnuteľnosť patrí a v zmysle § 130 ods. 1 veta prvá Občianskeho zákonníka nemôže byť držiteľom oprávneným (5 Cdo 49/2010). Na základe ústnej zmluvy o jej prevode nemôže byť vzhľadom na všetky okolnosti v dobrej viere, že je vlastníkom veci aj keď je subjektívne presvedčený, že takáto zmluva na originálne nadobudnutie vlastníckeho práva postačuje. Držba nehnuteľnosti opierajúca sa o ústnu zmluvu nemôže viesť k vydržaniu nehnuteľnosti (1 Cdo 137/2011).

26. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd riešením otázky dobromyseľnosti držby práva vecného bremena neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe, ktorú predstavujú vyššie citované rozhodnutia najvyššieho súdu (vrátane dovolateľom označeného rozhodnutia).

27. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

28. V danom spore žalobca tvrdí, že právnym titulom vydržania nadobudol právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Domnelým právnym titulom mala byť medzi stranami sporu ústne uzavretá zmluva o zriadení práva prejazdu (v roku 1965).

29. Predpoklady vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu sú totožné s predpokladmi nevyhnutnými pre vydržanie vlastníckeho práva. Vydržanie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu patrí k originálnym spôsobom nadobudnutia tohto vecného práva a pojmovo predstavuje jeho nadobudnutie v dôsledku kvalifikovanej dlhodobej držby oprávnenou osobou, ktorá nie je vlastníkom. Podmienkou vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu je oprávnená držba trvajúca po zákonom stanovenú vydržaciú dobu. Podľa konštantnej judikatúry oprávnená držba (vo všeobecnosti) predpokladá, že držiteľ je v dobrej viere, že mu právo patrí, a že je v tejto dobrej viere so zreteľom na všetky okolnosti; uvedené podmienky musia byť splnené súčasne. Dobrá viera v prípade práva zodpovedajúceho vecnému bremenu spočíva v presvedčení držiteľa, že na základe určitého titulu bolo zriadené vecné právo (vecné bremeno) a že v takto založenom právnom vzťahu je oprávnený vykonávať právo, ktoré tvorí obsah tohto vzťahu. Dobrá viera predstavuje aj v prípade práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vnútorný, psychický stav držiteľa. Zo zákona vyplýva, že nestačí prostá subjektívna dobrá viera; oprávnený držiteľ musí byť v dobrej viere „so zreteľom na všetky okolnosti“. Dobromyseľnosť oprávneného držiteľa musí byť daná už pri vzniku držby a potom po celý priebeh vydržacej doby.

30. Vecné bremená patria medzi vecné práva k cudzej veci (iura in re aliena). Obmedzujú vlastníka nehnuteľnej veci v prospech niekoho iného tak, že je povinný niečo trpieť alebo robiť alebo sa niečoho zdržať. Samo takéto obmedzenie vlastníka nehnuteľnej veci nie je ale určujúcim znakom inštitútu vecného bremena, lebo predmetné obmedzenie (niečo trpieť, niečoho sa zdržať, niečo konať) môže vyplývať aj z iného dôvodu, napríklad obligáčného. Vo všeobecnosti môže byť obsahom práva zodpovedajúceho vecnému bremenu aj právo prechádzať cez určitý pozemok, avšak sama skutočnosť, že sa niekto správa spôsobom, ktorý napĺňa možný obsah práva zodpovedajúceho vecnému bremenu (napríklad prechádza cez cudzí pozemok), ešte neznamená, že je držiteľom vecného práva. Faktické prechádzanie cez pozemok sa v praxi môže uskutočňovať na základe rôznych právnych titulov

(napríklad zmluvy o prenájme) ale aj bez právneho titulu.

31. Žalobcom v danom prípade tvrdeným titulom vstupu do držby práva zodpovedajúceho vecnému bremenu (práva prejazdu) vo vzťahu k spornej časti nehnuteľností mala byť ústne uzavretá dohoda (v roku 1965 v čase kúpy nehnuteľností stranami sporu) medzi stranami sporu.

32. Právny poriadok v čase uzavretia tejto dohody (to znamená Občiansky zákonník v znení od 1. apríla 1964 do 31. marca 1983, kedy nadobudla účinnosť novela daná zákonom č. 131/1982 Zb.) uznával jediný spôsob vzniku vecných bremien. Podľa § 495 ods. 1 Občianskeho zákonníka v tomto znení záložné práva a vecné bremená môžu vzniknúť len zo zákona. V uvedenom období teda nemohli vzniknúť vecné bremená na základe zmluvy. Zmluvné zriadenie práva prechodu alebo prejazdu cez určitú nehnuteľnosť bolo v uvedenom období prípustné, avšak iba v obligačnom vzťahu (k čomu v posudzovanom prípade nedošlo). Právo prechodu (prejazdu) nemohlo byť zmluvne zriadené ako vecné právo (právo zodpovedajúce vecnému bremenu).

33. Pokiaľ vtedajší právny poriadok nepripúšťal zmluvné zriadenie vecného bremena, žalobca nemal objektívny dôvod nadobudnúť vnútorné presvedčenie, že na základe ústne uzavretej dohody je oprávnený vykonávať právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Ak toto presvedčenie napriek tomu mal, išlo u neho jednoznačne o právny omyl neospravedliteľný, lebo ustanovenie § 495 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení účinnom v uvedenom období bolo jasné, zrozumiteľné a neumožňovalo viacero výkladov. V čase, keď podľa žaloby mal žalobca vstúpiť do držby práva vecného bremena (prechodu a prejazdu cez spornú časť nehnuteľností), nemohol byť preto pri zachovaní obvyklej opatrnosti subjektívne presvedčený, že je oprávneným držiteľom tohto vecného práva na základe ústne uzavretej dohody. Pre jeho domnienku, že mu právo zodpovedajúce vecnému bremenu prináleží, nebol (objektívne) daný žiadny dôvod.

34. Občiansky zákonník v znení účinnom od 1. apríla 1983 do 31. decembra 1991, kedy nadobudla účinnosť jeho novela daná zákonom č. 509/1991 Zb., prelomil predchádzajúcu zásadu, že vecné bremená môžu vzniknúť len zo zákona alebo na základe zákona. V zmysle § 135c ods. 1 Občianskeho zákonníka v uvedenom znení pripúšťalo medziiným zriadenie vecného bremena aj zmluvou a tiež nadobudnutie práva zodpovedajúce vecnému bremenu výkonom práva (vydržaním); na účinnosť zmluvy, z ktorej sa nadobúdalo právo zodpovedajúce vecným bremenám, bola potrebná jej registrácia štátnym notárstvom. Podľa § 135a ods. 3 tohto zákonníka bolo vylúčené vydržanie vlastníctva a aj práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, ak išlo o pozemok v socialistickom vlastníctve alebo pozemok, ku ktorému mala „socialistická“ organizácia právo užívania podľa osobitných predpisov. Podľa prechodného ustanovenia § 865 ods. 3 Občianskeho zákonníka k úpravám účinným od 1. apríla 1983 platilo, že do času uvedeného v ustanovení § 135a v znení zákona č. 131/1982 Zb. sa započíta aj čas, po ktorý občan alebo jeho právny predchodca mal vec nepretržite v držbe (§ 135a ods. 1) alebo nepretržite vykonával právo zodpovedajúce vecnému bremenu (§ 135a ods. 2) pred 1. aprílom 1983; tento čas sa však neskončí skôr než uplynutím jedného roka od tohto dňa.

35. Ani Občiansky zákonník v znení účinnom v tomto období nedával žiadny podklad pre vnútorné presvedčenie žalobcu, že právo prechodu (prejazdu) cez spornú časť nehnuteľností vykonáva na podklade ústne uzavretej dohody o zriadení vecného bremena. Ústne uzavretá zmluva aj naďalej nemohla byť považovaná za relevantný titul vstupu žalobcu do držby práva zodpovedajúceho vecnému bremenu prechodu a prejazdu cez spornú časť nehnuteľností (k tomu pozri obdobne závery vyššie označeného rozhodnutia NS SR sp. zn. 4 Cdo 361/2012). Započítanie doby držby v zmysle § 865 ods. 3 Občianskeho zákonníka neprichádzalo v prípade žalobcu do úvahy preto, lebo jeho držba (čo do práva zodpovedajúceho vecnému bremenu) nemohla byť od počiatku oprávnená.

36. Z týchto dôvodov žalobca ani v uvedenom období nemohol byť pri zachovaní obvyklej opatrnosti subjektívne presvedčený, že spornú časť nehnuteľností užíva ako prechod alebo prejazd titulom práva vyplývajúceho z vecného bremena - nemal objektívny dôvod vychádzať z predpokladu, že prechádzaním cez spornú časť nehnuteľností realizuje právo, ktoré je obsahom zriadeného vecného bremena.

37. Občiansky zákonník v znení od 1. januára 1992, kedy nadobudla účinnosť jeho novela daná zákonom č. 509/1991 Zb., v § 151o ustanovil, že vecné bremená vznikajú písomnou zmluvou, na základe závetu v spojení s výsledkami konania o dedičstve, schválenou dohodou dedičov, rozhodnutím príslušného orgánu alebo zo zákona. Právo zodpovedajúce vecnému bremenu možno nadobudnúť tiež výkonom práva (vydržaním); ustanovenia § 134 tu platia obdobne. Na nadobudnutie práva zodpovedajúceho vecným bremenám je potrebná registrácia štátnym notárstvom (v súčasnosti vklad do katastra nehnuteľností).

38. Občiansky zákonník v uvedenom znení priniesol podstatnú zmenu aj čo do úpravy vydržania. Dňom 1. januára 1992 mohol nadobudnúť vydržaním právo zodpovedajúce vecnému bremenu ten, kto mal toto právo v oprávnenej držbe nepretržite po dobu desať rokov pred týmto dňom. Od uvedeného dňa vo všeobecnosti platí, že do doby, po ktorú mal oprávnený držiteľ vec v držbe, treba pre účely vydržania započítať aj dobu, po ktorú držal vec (právo) pred 1. januárom 1992.

39. V danom prípade sa vyššie uvedené všeobecné konštatovanie netýka žalobcu. Napriek tomu, že 1. januárom 1992 odpadli v zásade všetky predchádzajúce obmedzenia vydržania (aj vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu), nič to nezmenilo na tom, že jeho držba nemohla byť od počiatku dobromyseľná. Tak, ako v prípade subjektu tvrdiaceho, že právnym titulom vydržania nadobudol vlastníctvo nehnuteľnosti, je nevyhnutnou podmienkou existencia titulu objektívne spôsobilého vyvolať vnútorné presvedčenie držiteľa, že nehnuteľnosť mu patrí ako vlastníkovi (že vykonáva oprávnenia vlastníka), zostáva aj v prípade subjektu tvrdiaceho, že právnym titulom vydržania nadobudol právo zodpovedajúce vecnému bremenu, nevyhnutnou podmienkou existencia takého (aspoň domnelého) titulu, ktorý je objektívne spôsobilý vyvolať vnútorné presvedčenie držiteľa, že určité právo (napríklad prechodu a prejazdu) vykonáva ako oprávnený z vecného bremena. Existencia takého titulu nebola preukázaná (žalobca od počiatku musel vedieť, že vecné bremeno spočívajúce v práve prechodu alebo prejazdu cez pozemok žalovaného nebolo možné zriadiť zmluvne - a neskôr, ani na základe ústne uzavretej zmluvy). Podľa názoru dovolacieho súdu by ústne uzavretá dohoda nebola za rovnakých okolností objektívne spôsobilá vyvolať takéto vnútorné presvedčenie ani u žiadneho iného subjektu (išlo o neospravedliteľný právny omyl).

40. Podľa prechodného ustanovenia § 868 ods. 1 Občianskeho zákonníka k úpravám účinným od 1. januára 1992 platí, že pokiaľ ďalej nie je uvedené inak, spravujú sa ustanoveniami tohto zákona aj právne vzťahy vzniknuté pred 1. januárom 1992; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred 1. januárom 1992 sa však posudzujú podľa doterajších predpisov. Žalobca 1. januárom 1992 nemal objektívny dôvod byť subjektívne v presvedčení, že je dobromyseľný držiteľ práva vyplývajúceho z vecného bremena, obsahom ktorého je jeho právo prechodu a prejazdu cez pozemok žalovaného. So zreteľom na to, že „podľa doterajších predpisov“ nemohol byť dobromyseľným držiteľom, dospel najvyšší súd k záveru, že právo zodpovedajúce vecnému bremenu nenadobudol ani 1. januárom 1992.

41. Odvolací súd v danom prípade založil svoje rozhodnutie na závere, podľa ktorého u žalobcu nevznikla oprávnená držba, keďže u neho neexistoval žiaden právny titul, a to ani domnelý. Sama skutočnosť, že sa žalobca správa (hoci dlhodobo) spôsobom, ktorý napĺňa možný obsah práva zodpovedajúceho vecnému bremenu (prechádza a jazdí cez pozemok žalovaného), ešte neznamená, že je držiteľom vecného práva (faktické prechádzanie cez pozemok sa v praxi môže uskutočňovať na základe rôznych právnych titulov, ale aj bez právneho titulu). Uvedené potom podľa názoru odvolacieho súdu nepostačovalo pre prijatie záveru, že žalobca vstúpil v roku 1965 do držby práva zodpovedajúceho vecnému bremenu a že toto právo vydržal k 1. januáru 1992. Tento záver považuje i dovolací súd za správny. Odvolací súd sa týmto záverom a ním zvoleným riešením právnych otázok dobromyseľnosti držby práva zodpovedajúceho vecnému bremenu a vydržania tohto práva neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorú v danom prípade prezentuje dovolateľom označené rozhodnutie najvyššieho súdu uvedené v bode 20. tohto uznesenia dovolacieho súdu.

42. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobcu nie je podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP prípustné, keď v ním vymedzenej právnej otázke, sa odvolací súd neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (ani od rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 39/1999). Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dovolanie žalobcu podľa § 447 písm. c) CSP ako procesne neprípustné odmietol.

43. Úspešnému žalovanému dovolací súd priznal náhradu trov dovolacieho konania (§ 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP). Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP). O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

44. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.